

ZÁCHRANNÉ KOLESO
KŇAZA A PSYCHIATRA

MAXA KAŠPARŮ

Ako sa neutopíť v tomto zložitom svete

BENEMEDIA

**ZÁCHRANNÉ KOLESO
KŇAZA A PSYCHIATRA MAXA KAŠPARŮ**

(v rozhovore s Martinom Ližičiarom a inými)

ZÁCHRANNÉ KOLESO
KŇAZA A PSYCHIATRA

MAXA KAŠPARŮ

Ako sa neutopíť v tomto zložitom svete

BeneMedia
2019

Záchranné koleso
kňaza a psychiatra Maxa Kašparů
(v rozhovore s Martinom Ližičiarom a inými)

© BeneMedia

Všetky práva vyhradené.

Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná, uložená do informačných systémov ani inak rozširovaná (elektronicky alebo mechanicky) bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Spoluautor a redakčné spracovanie © Martin Ližičiar, Zuzana Verešová

Fotografie © Petr a Štěpán Václavkovci

Jazyková korektúra © PhDr. Alžbeta Mráková

Grafická úprava, obálka a sadzba © BcA. Milan Pleva

Tlač: Alfa print, s. r. o.

Otázky v kapitolách 3, 4, 6, 7, 8, 9 kládol Martin Ližičiar, ostatné otázky a texty sú upravené podľa časopisov *Cesta, Brána* a *Rodinné listy*.

Prvé vydanie (2019)

144 strán

ISBN 978-80-99907-05-9

*...hľadajme spoločne zmysel všetkého, čo je okolo nás.
Zmysel udalostí i drobných predmetov. A súčasne ich učme
milovať Božie veci. Poznanie totiž vedie k údivu a láska k úžasu.
Aj keď sa svet, v ktorom žijeme, stále chaoticky mení, vieme zo
slov apoštola Pavla, že „Kristus je ten istý včera i dnes a naveky“
(Hebr 13, 8). A to je naše bezpečie.*

Obsah

Úvod | II

I. kapitola | **Od konverzie do ordinácie** | 17

2. kapitola | **My a naša doba** | 27

3. kapitola | **My a naša rodina** | 41

4. kapitola | **My a naše deti** | 67

5. kapitola | **Niečo málo o psychiatrii** | 87

6. kapitola | **Drobné a malé radosti** | 97

7. kapitola | **My a naša liturgia** | 103

8. kapitola | **Spoved'** | 117

9. kapitola | **My a smrť** | 129

Úvod

Pán doktor, začínam s vami rozhovory na rôzne témy. Vzhľadom na to, že ste kňaz, lekár a pedagóg, dovoľm si vstúpiť do všetkých troch okruhov vášho pôsobenia: pod kazateľnicu, ktorej sa dnes hovorí ambón, do psychiatrickej ordinácie, a trochu aj do tej vysokoškolskej posluchárne. Na jednej prednáške ste sa vyjadrili, že život všetkých ľudí na planéte, a teda aj každého jednotlivca, je predovšetkým o vzťahoch. Mohli by ste to vysvetliť bližšie?

O vzťah ide už od počatia, keď sa spojí vajíčko a spermia. Vtedy sa malý človečik uhniesdi v maternici matky, čím vzniká prvý vzťah medzi nimi. Po narodení dieťa nadväzuje vzťahy s otcom, príbuznými, deťmi v škôlke, v škole, na štúdiách, potom so svojím životným partnerom a tak to pokračuje po celý život až do smrti.

Vzťahy si môžeme rozdeliť na tri horizontálne a jeden vertikálny. Horizontálnymi sú: náš vzťah k sebe samému, vzťah k druhému človeku a napokon vzťah k tradícii, jazyku, kultúre a prostrediu, v ktorom žijeme. Vertikálny je náš vzťah k Bohu.

Život človeka speje k určitému cieľu. Nieкто by povedal, že tým cieľom je krematórium. Iný však môže tvrdiť, že cieľom ľudského života je večná spása. Aký je podľa vás zmysel ľudského života?

Ako kňaz preferujem hľadanie zmyslu života na ceste ku Kristovi. Keďže táto cesta je pre mnohých ťažká, neznáma, neschodná alebo zavalená predsudkami voči Cirkvi a kresťanskej viere všeobecne, odporúčam o zmysle života uvažovať slovami pravoslávneho filozofa Berdajeva, ktorý povedal: „Hoci nepoznám zmysel života, už samo hľadanie tohto zmyslu dáva životu zmysel.“ Hľadajme teda a nájdeme ho.

Čo považujete v dnešnom čase, keď na našom kontinente dochádza ku kríze hodnôt, za dôležité?

V prvom rade je to odvaha plávať proti prúdu týchto čias; proti prúdu, ktorý nesie na svojej hladine iba mŕtve ryby. Nechť sa unášať tokom udalostí. Iba živá ryba je schopná plávať proti prúdu a v hĺbinách. Anglický spisovateľ G. K. Chesterton raz povedal: „Odvaha obhajovať tradičné čnosti má dnes nádych zločinu, a jedna vec, ktorá si vyžaduje nesmiernu odvahu, je hlásať samozrejmosť.“

Osobne sa domnievam, že zbabelosť by v tomto smere mala byť trestná. Na druhom mieste je to vernosť vo všetkých štyroch vyššie menovaných vzťahoch.

Súčasná diktatúra spotreby, diktatúra konzumu, keď sa všetko prepočítava na peniaze, meria a váži, vedie k tomu, že sa ľahko zabúda na tých druhých, na pamäť národa, etiku, morálku a iné nehmatateľné kultúrne a duchovné hodnoty. Potom zostane iba osamelý človek, ktorý cez stratu ostatných

vzťahov nie je schopný vytvoriť ani ten zdravý vzťah voči sebe samému.

Čo sa týka vertikály, s vierou sme dokázali rózne zatočiť. Boha sme z našej životnej rovnice dávno vynechali, a dokonca spoločnosť a ľudstvo, ktoré sme sa snažili dosadiť na jeho miesto, sme zredukovali na pojem „človek“, teda najmä „ja“.

Chýbajú nám dva atribúty, ktoré v minulosti šľachtili rytierov: odvaha a vernosť.

V tomto svete má svoje miesto aj Cirkev. Ako vidíte jej pôsobenie?

Cirkev začala strácať svoje silné postavenie od Veľkej francúzskej revolúcie, ale za posledných vyše šesťdesiat rokov postupne prichádza na európskom kontinente aj o svoju pôvodnú autoritu. Pre značnú časť spoločnosti je Cirkev nepochopiteľná, ale je tiež nepochopená.

Cirkev v predstave, že obháji svoje miesto tým, že sa na jednej strane bude pozvoľna pripodobňovať svetu a na druhej strane si starostlivo chrániť svoju povesť, naberá tendenciu nehlásať náročné pravdy, ale ich iba šepkať, prehliadať úpadok disciplíny vo vlastných radoch, „zametať pod koberec“ sexuálne zneužívanie kňazmi a tolerovať liturgické prešľapy.

V Cirkvi je to podobné ako v spoločnosti. Ak v spoločnosti nastáva chaos a vytráca sa poriadok, prichádzajú na scénu radikálni extrémisti. Ak sa v Cirkvi dostávajú k slovu tí, čo tradičnú vieru, prax a disciplínu spochybňujú, prejaví sa to silnejúcou konzervatívnou reakciou.

Posledná otázka tejto kapitoly by sa mala týkať pedagogickej témy. Ako vidíte a môžete opísať jednou vetou súčasnú situáciu v školstve?

Keby som mal odpovedať jedným slovom namiesto jednej vety, použil by som slovo pesimisticky. Keď hovoríme o škole, musíme túto inštitúciu rozdeliť na tri časti. Na kvalitu pedagógov, kvalitu žiakov a kvalitu rodičov. Ide o tri spojené nádoby.

Kvalita pedagógov nie je až taká zlá, pedagogické fakulty sa snažia. To, že aj medzi učiteľmi sa nájde čierna ovca je bežné, nájde sa v každej inštitúcii.

Intelektové schopnosti žiakov sa z generácie na generáciu veľmi nemenia, súčasné deti sú rovnako talentované, ako sme v ich veku boli talentovaní my. Ide však o ich správanie a životný štýl. To je dôvod (i keď som vyštudovaný pedagóg), pre ktorý by som v súčasnej škole, obzvlášť učňovskej, učiť nechcel. Respektíve nemohol. Nevedel by som to.

Čo sa týka rodičov, ich výchovné metódy a prístup k pedagógom sú takpovediac horor, ktorý má veľmi ďaleko od zmysluplného dialógu. Školy sú plné drog a šikanovania.

Okrem toho je pre niektoré školy typické, že peniaze za študentov sú pre ne dôležitejšie ako vedomosti ich absolventov. Škola totiž prijme maximum uchádzačov, ktorí nemajú na štúdium potrebné IQ – potvrdil mi to jeden pedagóg. Čo kus – to peniaze. Štúdium nedokončia iba tí, ktorí dobrovoľne odídu alebo sa nedožijú štátnic. Ostatní prechádzajú ďalej. Stáva sa teda to, že sa študenti neprispôbujú nárokom školy, ale škola sa prispôbuje úrovni IQ svojich študentov.

ATEN
AL LA GÅ
EN LA GÅ

Små
1. påd PATRI
4. påd - TRI
JK

I. kapitola

Od konverzie do ordinácie

Raz ste sa vyjadrili, že po vašej konverzii, teda obrátení, ste získali o Cirkvi a viere mnohé ideály a ilúzie. Ilúzie ste po rokoch stratili, ideály zostali. Môžete byť konkrétny?

Konvertoval som vďaka stretnutiu s múdrymi, vysoko vzdelanými a zdravo zmýšľajúcimi ľuďmi. Spoznal som v nich kresťanský ideál a domnieval som sa, že rovnakými vlastnosťami sú obdarení kresťania všeobecne, zvlášť predstavitelia Cirkvi.

Väčšina konvertitov býva totiž po prijatí viery nadšená a v každom nadšení je mierne otupená schopnosť kritiky. Postupom času som spoznával, že nie je celkom totožné žiť alebo myslieť ako kresťan na jednej strane, a chodiť do kostola na strane druhej, ale že sa to občas vylučuje.

Ilúzie sú už preč, čo je pre mňa oslobodzujúce, ale Kristov ideál zostal, čo je pre mňa zásadné a podstatné.

A nebola tiež jedným z ideálov predstava, že človeku, keď sa stane kresťanom, sa bude vždy iba dariť a bude takzvané stále v pohode?

Takúto predstavu som ja našťastie nemal. Práve preto, lebo moji učitelia viery to nemali v živote ani trochu ľahké. Prešli si rokmi krutých komunistických väzení pre vieru a celoživotnými následkami pre vernosť Cirkvi. Preto som ani nečakal, že mi odkiaľsi zhora spadne zmeták, ktorý mi bude zametať problémy zo životnej cesty. Ale vedel som, že mi Ježiš dá silu a odvahu, akú dal im, aby som to ťažké dokázal prekonávať. Dodnes ma nesklamal.

Mohli by ste stručne vysvetliť rozdiel medzi pojmom duševný a duchovný?

Ono sa to často pletie. Stručne povedané – duševné sa týka ľudskej psyché, duchovné nášho spirita. Prvé je záležitosťou ľudskeho mozgu, druhé si k tomu priberie aj naše srdce. Je to skutočne zjednodušené vysvetlenie prostredníctvom prirovnávania. Ale ako sa hovorí, každé prirovnanie pokrivkáva.

Pojmy duševný a duchovný sú jazykovo blízke, avšak ako sú si blízke profesie psychológov, respektíve psychiatrov a kňazov či kazateľov?

S týmto mám trochu problémy. Nie v sebe, ale okolo seba. Stretávam sa totiž s tým, že niektorí kňazi a pastori sa hrajú na psychológov, dávajú rady patriace do kompetencií psychiatra, a niektorí psychológovia sa stavajú do rolí duchovných vodcov a poradcov v duchovnom živote. Byť guru, majster akejsi modernej synkretickej spirituality à la new age, to je dnes medzi „intelektuálmi“ moderné.

Oboje je nesprávne. Ide skôr o narcizmus malých rozdielov. Ja sám ako lekár som občas musel, keď som ešte nebol kňazom, poslať niekoho do spovednice, a naopak niektorý kňaz

posielal zo spovednice penitentov za mnou. Nie je hanbou priznať si, že na niečo jednoducho nemám.

V poslednom čase sa v niektorých krajinách privádzajú duševne chorí ľudia k liečiteľom alebo exorcistom. Tí o duševných chorobách vôbec nič nevedia a ich „liečenie“ chorých poškodzuje. Okrem iného aj tým, že sa im oddaľuje lekárska pomoc.

V čom by sa mal kresťan obracať na veriacich priateľov alebo svojho pastiera a kde je tá pomyselná hranica, keď by už mal vyhľadať psychoterapeutickú alebo aj psychiatrickú starostlivosť?

Laik to niekedy nedokáže rozlíšiť. Ale to neprekáža. Ak človek má nejaký problém a navštívi s ním veriaceho priateľa alebo kňaza, pred ktorými svoj problém otvorí, mali by spoločne nájsť riešenie, na koho sa obrátiť. Niekedy stačí modlitba, ľudský prístup plný lásky a porozumenia, chlapské slovo povzbudenia a nahradí sa nimi veľa škatuliek tabletiiek na nervy. Inokedy je naopak potrebná rýchla lekárska intervencia.

Duchovní by mali poznať veriacich psychiatrov a psychológov vo svojom okolí a byť s nimi v kontakte. Ale pozor! Pod pojmom „veriaci“ si nepredstavujem pána doktora, ktorý sa považuje za kresťana iba preto, lebo mu ako novorodencovi „pán farár polial vodou hlavičku“ a on si občas zájde do kostola na polnočnú omšu. Práve takí sú v duchovnom smere zbytoční alebo dokonca nebezpeční.

Zaujímalo by ma, či máte odsledované, aký má dopad na duševné zdravie vážne žitá viera u praktizujúcich kresťanov. Inak povedané, podporuje Cirkev významným spôsobom duševné zdravie svojich ovečiek?